Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τμήμα μείζονος συνθέσεως)

της 15ης Απριλίου 2021*

«Προδικαστική παραπομπή – Κανονισμός (ΕΕ) 604/2013 – Προσδιορισμός του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας – Άρθρο 27 – Ένδικο βοήθημα – Συνεκτίμηση στοιχείων μεταγενέστερων της απόφασης μεταφοράς – Αποτελεσματική δικαστική προστασία»

Στην υπόθεση C-194/19,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Conseil d'État (Βέλγιο) με απόφαση της 12ης Φεβρουαρίου 2019, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 28 Φεβρουαρίου 2019, στο πλαίσιο της δίκης

H. A.

κατά

État belge,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τμήμα μείζονος συνθέσεως),

συγκείμενο από τους K. Lenaerts, Πρόεδρο, R. Silva de Lapuerta, Αντιπρόεδρο, J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev, E. Regan, M. Ilešič, L. Bay Larsen (εισηγητή), A. Kumin και N. Wahl, προέδρους τμήματος, E. Juhász, S. Rodin, F. Biltgen, K. Jürimäe, K. Λυκούργο και N. Jääskinen, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: A. Ράντος

γραμματέας: M. Krausenböck, διοικητική υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 9ης Νοεμβρίου 2020,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– ο H. A., εκπροσωπούμενος από τον J. Hardy, advocaat, και τις M. El Khoury και I. Fontignie, avocates,

– η Βελγική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις C. Pochet και M. Jacobs και τον P. Cottin, επικουρούμενους από τους D. Matray, J. Matray, S. Matray και C. Piront, avocats,

– η Κυβέρνηση των Κάτω Χωρών, εκπροσωπούμενη από τις M. K. Bulterman και C. S. Schillemans,

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον G. Wils και τη M. Κοντού-Durande,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 2ας Φεβρουαρίου 2021,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 27 του κανονισμού (ΕΕ) 604/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα (ΕΕ 2013, L 180, σ. 31, στο εξής: κανονισμός Δουβλίνο ΙΙΙ), καθώς και του άρθρου 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ του Η. Α., υπηκόου τρίτου κράτους, και του État belge (Βελγικού Δημοσίου) σχετικά με την απόφαση της Office des étrangers (Υπηρεσίας Αλλοδαπών, Βέλγιο) να απορρίψει την αίτηση ασύλου του Η. Α. και να τον υποχρεώσει να εγκαταλείψει το βελγικό έδαφος.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Η οδηγία 2013/32/ΕΕ

3 Το άρθρο 46, παράγραφοι 1 και 3, της οδηγίας 2013/32/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας (ΕΕ 2013, L 180, σ. 60), ορίζει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε οι αιτούντες να έχουν δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου κατά των ακόλουθων αποφάσεων:

α) απόφαση επί της αιτήσεως διεθνούς προστασίας, περιλαμβανομένων των αποφάσεων:
   i) με τις οποίες κρίνουν αίτηση ως αβάσιμη όσον αφορά το καθεστώς του πρόσφυγα και/ή το καθεστώς επικουρικής προστασίας,
   ii) με τις οποίες η αίτηση κρίνεται ως απαράδεκτη […]
   iii) που λαμβάνονται στα σύνορα ή τις ζώνες διέλευσης κράτους μέλους […]
   iv) να μη διεξαχθεί εξέταση σύμφωνα με το άρθρο 39·

β) άρνηση να αρχίσει εκ νέου η εξέταση της αίτησης η οποία σταμάτησε […]

γ) απόφαση ανάκλησης διεθνούς προστασίας […]

[…]

3. Προκειμένου να τηρούν τα προβλεπόμενα στην παράγραφο 1, τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε η πραγματική προσφυγή να εξασφαλίζει πλήρη και ex nunc εξέταση τόσο των πραγματικών όσο και των νομικών ζητημάτων […] τουλάχιστον κατά τις διαδικασίες άσκησης ένδικου [βοηθήματος] ενώπιον πρωτοβάθμιου δικαστηρίου.»

Ο κανονισμός Δουβλίνο ΙΙΙ

4 Οι αιτιολογικές σκέψεις 4, 5 και 19 του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ έχουν ως εξής:

«(4) Τα συμπεράσματα του [Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, κατά την ειδική σύνοδό του στο] Τάμπερε [(Φινλανδία) στις 15 και στις 16 Οκτωβρίου 1999] προσδιόρισαν επίσης ότι το [κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου] θα πρέπει να περιλαμβάνει, σε μία βραχυχρόνια προοπτική, ένα σαφή και λειτουργικό καθορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αιτήσεων ασύλου.

(5) Μια τέτοια μέθοδος θα πρέπει να θεμελιώνεται σε αντικειμενικά και δίκαια κριτήρια τόσο για τα κράτη μέλη όσο και για τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα. Θα πρέπει, ιδίως, να επιτρέπει τον ταχύ προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο, προκειμένου να κατοχυρώνεται η πραγματική πρόσβαση στις διαδικασίες χορήγησης διεθνούς προστασίας και να μην διακυβεύεται ο στόχος της ταχύτητας κατά την εξέταση των αιτήσεων διεθνούς προστασίας.

[…]

(19) Για την εγγύηση της αποτελεσματικής προστασίας των δικαιωμάτων των ενδιαφερόμενων προσώπων, θα πρέπει να θεσπιστούν νομικές εγγυήσεις και το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής όσον αφορά αποφάσεις για μεταφορές στο υπεύθυνο κράτος μέλος, σύμφωνα, ιδίως, με τα δικαιώματα που αναγνωρίζονται στο άρθρο 47 του [Χάρτη]. Προκειμένου να τηρείται το διεθνές δίκαιο, η πραγματική προσφυγή κατά των ανωτέρω αποφάσεων θα πρέπει να καλύπτει την εξέταση της εφαρμογής του παρόντος κανονισμού και της νομικής και της πραγματικής κατάστασης στο κράτος μέλος στο οποίο μεταφέρεται ο αιτών.»

5 Το άρθρο 2 του κανονισμού αυτού προβλέπει τα εξής:

«Για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού, νοούνται ως:

[…]

ζ) “μέλη της οικογένειας”: εφόσον η οικογένεια ήδη υπήρχε στη χώρα καταγωγής, τα ακόλουθα μέλη της οικογένειας του αιτούντος τα οποία είναι παρόντα στο έδαφος των κρατών μελών:

– ο ή η σύζυγος του αιτούντος ή ο σύντροφος ή η σύντροφός του που διατηρεί σταθερή σχέση με το εν λόγω πρόσωπο […]

– τα ανήλικα τέκνα των ζευγών της πρώτης περίπτωσης ή του αιτούντος […]

– όταν ο δικαιούχος διεθνούς προστασίας είναι ανήλικος και άγαμος, ο πατέρας, η μητέρα ή άλλος ενήλικος υπεύθυνος για τον αιτούντα […]».

6 Το άρθρο 10 του εν λόγω κανονισμού ορίζει τα εξής:

«Εάν ένα μέλος της οικογένειας του αιτούντος έχει υποβάλει αίτηση διεθνούς προστασίας σε κράτος μέλος για την οποία δεν έχει ακόμη ληφθεί πρώτη απόφαση επί της ουσίας, αυτό το κράτος μέλος είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης διεθνούς προστασίας, υπό τον όρο ότι οι ενδιαφερόμενοι εξέφρασαν την επιθυμία τους γραπτώς.»

7 Το άρθρο 17 του ίδιου κανονισμού ορίζει ειδικότερα:

«1. Κατά παρέκκλιση από το άρθρο 3 παράγραφος 1, κάθε κράτος μέλος δύναται να αποφασίζει να εξετάζει αίτηση διεθνούς προστασίας που έχει κατατεθεί από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα, ακόμη και αν δεν είναι υπεύθυνο για την εξέταση δυνάμει των κριτηρίων που ορίζονται στον παρόντα κανονισμό.

[…]

2. Το κράτος μέλος στο οποίο γίνεται αίτηση διεθνούς προστασίας […] ή το υπεύθυνο κράτος μέλος μπορεί, οποτεδήποτε πριν από τη λήψη πρώτης απόφασης επί της ουσίας, να υποβάλει σε άλλο κράτος μέλος αίτημα αναδοχής αιτούντος για να επανενώσει οποιαδήποτε πρόσωπα με τα οποία έχει σχέση, για ανθρωπιστικούς λόγους, βάσει ιδίως οικογενειακών ή πολιτισμικών κριτηρίων, ακόμα και όταν το άλλο κράτος μέλος δεν είναι υπεύθυνο κατ' εφαρμογή των κριτηρίων που θεσπίζονται στα άρθρα 8 έως 11 και στο άρθρο 16. Οι ενδιαφερόμενοι πρέπει να εκφράσουν τη συναίνεσή τους γραπτώς.

[…]»

8 Το άρθρο 27 του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ έχει ως εξής:

«1. Ο αιτών […] έχει το δικαίωμα άσκησης πραγματικής προσφυγής, με τη μορφή ένδικου [βοηθήματος] ή επανεξέτασης, ενώπιον δικαστηρίου, τόσο για τα πραγματικά όσο και για τα νομικά στοιχεία, κατά απόφασης μεταφοράς.

2. Τα κράτη μέλη παρέχουν στο ενδιαφερόμενο πρόσωπο εύλογο χρονικό διάστημα εντός του οποίου μπορεί να ασκήσει το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής σύμφωνα με την παράγραφο 1.

3. Για τους σκοπούς ενδίκων [βοηθημάτων] κατά αποφάσεων μεταφοράς ή επανεξετάσεων των αποφάσεων αυτών, τα κράτη μέλη προβλέπουν στο εθνικό δίκαιο:

α) ότι το ένδικο [βοήθημα] ή η επανεξέταση παρέχει στον ενδιαφερόμενο το δικαίωμα να παραμείνει στο συγκεκριμένο κράτος μέλος εν αναμονή του αποτελέσματος του ένδικου [βοηθήματος] ή της επανεξέτασης ή

β) η μεταφορά αναστέλλεται αυτόματα και παύει να ισχύει μετά την παρέλευση εύλογου χρονικού διαστήματος, κατά τη διάρκεια του οποίου το δικαστήριο, μετά από λεπτομερή και αυστηρή εξέταση του αιτήματος, λαμβάνει απόφαση για [το ανασταλτικό αποτέλεσμα] ή μη του ένδικου [βοηθήματος] ή της επανεξέτασης ή

γ) το ενδιαφερόμενο πρόσωπο έχει τη δυνατότητα να ζητήσει εντός εύλογου χρονικού διαστήματος από δικαστήριο να αναστείλει την εφαρμογή της απόφασης μεταφοράς εν αναμονή [εκδίκασης] του ένδικου [βοηθήματος] ή της επανεξέτασης που αιτήθηκε. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν τη δυνατότητα πραγματικής προσφυγής αναστέλλοντας τη μεταφορά έως ότου ληφθεί η απόφαση για το πρώτο αίτημα αναστολής. […]

4. Τα κράτη μέλη δύνανται να προβλέπουν ότι οι αρμόδιες αρχές μπορούν να αποφασίσουν αυτεπάγγελτα να αναστείλουν την εφαρμογή της απόφασης μεταφοράς εν αναμονή του ένδικου μέσου ή της επανεξέτασης.

5. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι το ενδιαφερόμενο πρόσωπο έχει πρόσβαση σε νομική συνδρομή και/ή εκπροσώπηση και, εάν απαιτείται, σε γλωσσική βοήθεια.

6. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν τη χορήγηση, κατόπιν αιτήματος, δωρεάν νομικής συνδρομής, όταν το ενδιαφερόμενο πρόσωπο δεν μπορεί να καταβάλει τις σχετικές δαπάνες. […]»

Το βελγικό δίκαιο

9 Το άρθρο 39/2 του loi du 15 décembre 1980, sur l'accès au territoire, le séjour, l'établissement et l'éloignement des étrangers (νόμου της 15ης Δεκεμβρίου 1980, περί της εισόδου στην επικράτεια, της διαμονής, της εγκαταστάσεως και της απομακρύνσεως των αλλοδαπών) (*Moniteur belge* της 31ης Δεκεμβρίου 1980, σ. 14584), ορίζει στην παράγραφο 2 τα εξής:

«Το [Conseil du contentieux des étrangers (συμβούλιο επιλύσεως ενδίκων διαφορών επί υποθέσεων αλλοδαπών, Βέλγιο)] εκδίδει αποφάσεις επί των λοιπών προσφυγών ακυρώσεως λόγω παραβάσεως ουσιώδους τύπου ή τύπου του οποίου η μη τήρηση επισύρει ακυρότητα, καθώς και λόγω υπερβάσεως ή καταχρήσεως εξουσίας.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

10 Στις 22 Μαΐου 2017 ο H. A. υπέβαλε αίτηση ασύλου στο Βέλγιο.

11 Κατόπιν ακρόασης του H. A. στις 31 Μαΐου 2017, η Office des étrangers (Υπηρεσία Αλλοδαπών) ζήτησε από τις ισπανικές αρχές στις 22 Ιουνίου του ίδιου έτους να τον αναλάβουν.

12 Στις 4 Ιουλίου 2017 οι ισπανικές αρχές αποδέχθηκαν το ως άνω αίτημα να αναλάβουν τον H. A.

13 Την 1η Αυγούστου 2017 η Office des étrangers (Υπηρεσία Αλλοδαπών) απέρριψε την αίτηση ασύλου του H. A. και τον διέταξε να εγκαταλείψει τη βελγική επικράτεια.

14 Με προσφυγή που άσκησε στις 25 Αυγούστου 2017, ο H. A. προσέβαλε την απόφαση αυτή ενώπιον του Conseil du contentieux des étrangers (συμβουλίου επιλύσεως ενδίκων διαφορών επί υποθέσεων αλλοδαπών), υποστηρίζοντας, μεταξύ άλλων, ότι ο αδελφός του είχε αφιχθεί στο Βέλγιο στις 22 Αυγούστου του ίδιου έτους και είχε υποβάλει αίτηση ασύλου και ότι ήταν απαραίτητο οι αιτήσεις τους να εξεταστούν από κοινού προκειμένου να διασφαλιστεί ο δίκαιος χαρακτήρας της διαδικασίας.

15 Με απόφαση της 30ής Νοεμβρίου 2017, το ως άνω δικαστήριο απέρριψε την προσφυγή του H. A. Η απόφαση στηρίχθηκε εν μέρει στη διαπίστωση ότι τα στοιχεία που αφορούσαν την άφιξη του αδελφού του H. A. στο Βέλγιο προέκυψαν μετά την έκδοση της επίδικης απόφασης της Office des étrangers (Υπηρεσίας Αλλοδαπών) και, ως εκ τούτου, δεν μπορούσαν να ληφθούν υπόψη κατά την εκτίμηση της νομιμότητας της απόφασης αυτής.

16 Στις 28 Δεκεμβρίου 2017 ο H. A. άσκησε αναίρεση κατά της εν λόγω απόφασης ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου. Προς στήριξη της αιτήσεως αναιρέσεως, υποστηρίζει ότι το Conseil du contentieux des étrangers (συμβούλιο επιλύσεως ενδίκων διαφορών επί υποθέσεων αλλοδαπών) προσέβαλε το δικαίωμά του πραγματικής προσφυγής, όπως αυτό προκύπτει από το άρθρο 27 του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ και από το άρθρο 47 του Χάρτη, καθόσον το εν λόγω συμβούλιο αρνήθηκε να λάβει υπόψη στοιχεία μεταγενέστερα της απόφασης μεταφοράς στο πλαίσιο της εξέτασης της νομιμότητας της απόφασης αυτής.

17 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Conseil d'État (Συμβούλιο της Επικρατείας, Βέλγιο) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Πρέπει το άρθρο 27 του [κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ], εξεταζόμενο μεμονωμένα ή από κοινού με το άρθρο 47 του [Χάρτη], να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι επιβάλλει στο εθνικό δικαστήριο, προκειμένου να διασφαλιστεί ο σεβασμός του δικαιώματος πραγματικής προσφυγής, να λάβει υπόψη του, κατά περίπτωση, στοιχεία μεταγενέστερα της εκδόσεως της αποφάσεως περί "μεταφοράς στο πλαίσιο της διαδικασίας του Δουβλίνου";»

Επί της διατήρησης του αντικειμένου της διαφοράς της κύριας δίκης

18 Η Βελγική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι παρέλκει η έκδοση απόφασης επί της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως. Ειδικότερα, ισχυρίζεται ότι ο Η. Α. δεν έχει πλέον έννομο συμφέρον να ασκήσει αναίρεση, δεδομένου ότι οι βελγικές αρχές άρχισαν να εξετάζουν την αίτησή του διεθνούς προστασίας στις 31 Ιανουαρίου 2019 και, στη συνέχεια, στις 28 Αυγούστου του ίδιου έτους του χορήγησαν άσυλο.

19 Το αιτούν δικαστήριο ερωτήθηκε από το Δικαστήριο αν θεωρεί ότι η απάντηση στο ερώτημά του εξακολουθούσε να είναι αναγκαία για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης και απάντησε ότι εμμένει στην αίτησή του προδικαστικής αποφάσεως.

20 Συναφώς, το ίδιο δικαστήριο διευκρίνισε, μεταξύ άλλων, ότι η αίτηση αναιρέσεως της κύριας δίκης διατηρεί το αντικείμενό της, καθόσον αφορά δικαστική απόφαση την οποία καμία πραγματική περίσταση δεν μπορεί να εξαφανίσει από την έννομη τάξη. Εκτιμά, ωστόσο, ότι, αν τα στοιχεία που επικαλείται η Βελγική Κυβέρνηση είναι ακριβή, θα μπορούσε πράγματι να τεθεί το ζήτημα αν ο Η. Α. εξακολουθεί να έχει έννομο συμφέρον από την αναίρεση της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης. Εντούτοις, το εν λόγω δικαστήριο δεν μπορεί να αποφασίσει αυτεπαγγέλτως και χωρίς κατ' αντιμωλία συζήτηση ότι το συμφέρον αυτό εξέλιπε και ότι η απάντηση στο υποβληθέν ερώτημα δεν είναι πλέον αναγκαία για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης.

21 Υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία, η διαδικασία του άρθρου 267 ΣΛΕΕ αποτελεί μέσο συνεργασίας μεταξύ του Δικαστηρίου και των εθνικών δικαστηρίων, με την οποία το Δικαστήριο παρέχει στα εθνικά δικαστήρια τα στοιχεία ερμηνείας του δικαίου της Ένωσης που τους είναι αναγκαία για την επίλυση της διαφοράς επί της οποίας καλούνται να αποφανθούν [αποφάσεις της 12ης Μαρτίου 1998, Djabali, C-314/96, EU:C:1998:104, σκέψη 17, και της 19ης Νοεμβρίου 2019, A. K. κ.λπ. (Ανεξαρτησία του πειθαρχικού τμήματος του Ανώτατου Δικαστηρίου), C-585/18, C-624/18 και C-625/18, EU:C:2019:982, σκέψη 69].

22 Κατά επίσης πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, στο πλαίσιο της συνεργασίας μεταξύ του Δικαστηρίου και των εθνικών δικαστηρίων που καθιερώνεται με το άρθρο 267 ΣΛΕΕ, εναπόκειται αποκλειστικώς στο εθνικό δικαστήριο, το οποίο έχει επιληφθεί της διαφοράς και φέρει την ευθύνη της εκδοθησόμενης δικαστικής απόφασης, να αξιολογήσει, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες της υπόθεσης, τόσο την αναγκαιότητα της προδικαστικής αποφάσεως για την έκδοση της δικής του απόφασης όσο και το λυσιτελές των ερωτημάτων που υποβάλλει στο Δικαστήριο. Ως εκ τούτου, εφόσον τα υποβληθέντα ερωτήματα αφορούν την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης, το Δικαστήριο υποχρεούται, κατ' αρχήν, να αποφανθεί [απόφαση της 24ης Νοεμβρίου 2020, Openbaar Ministerie (Πλαστογραφία), C-510/19, EU:C:2020:953, σκέψη 25 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

23 Καθόσον το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι εξακολουθεί να υποχρεούται, κατ' εφαρμογήν των δικονομικών κανόνων του βελγικού δικαίου, να αποφανθεί επί της διαφοράς της κύριας δίκης, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η διαφορά αυτή εξακολουθεί να εκκρεμεί ενώπιόν του και ότι η απάντηση του Δικαστηρίου στο υποβληθέν ερώτημα παραμένει χρήσιμη για την επίλυση της εν λόγω διαφοράς.

24 Κατά συνέπεια, το Δικαστήριο πρέπει να αποφανθεί επί της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως.

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

25 Με το προδικαστικό ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 27, παράγραφος 1, του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ, σε συνδυασμό, ενδεχομένως, με το άρθρο 47 του Χάρτη, έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική νομοθεσία η οποία προβλέπει ότι το δικαστήριο που επιλαμβάνεται προσφυγής με αίτημα την ακύρωση απόφασης μεταφοράς δεν μπορεί, στο πλαίσιο της εξέτασης της προσφυγής, να λάβει υπόψη περιστάσεις μεταγενέστερες της έκδοσης της εν λόγω απόφασης.

26 Προκαταρκτικώς, στο μέτρο που η Βελγική Κυβέρνηση υποστήριξε, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ότι οι δικονομικοί κανόνες του βελγικού δικαίου είναι σύμφωνοι προς το δίκαιο της Ένωσης, καθόσον προβλέπουν ότι το αρμόδιο δικαστήριο οφείλει να λαμβάνει υπόψη, στο πλαίσιο της εξέτασης προσφυγής για την ακύρωση απόφασης μεταφοράς, περιστάσεις μεταγενέστερες της έκδοσης της απόφασης αυτής οι οποίες είναι καθοριστικές για την ορθή εφαρμογή του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ, υπενθυμίζεται ότι στο Δικαστήριο απόκειται να λαμβάνει υπόψη, στο πλαίσιο της κατανομής αρμοδιοτήτων μεταξύ των δικαστηρίων της Ένωσης και των εθνικών δικαστηρίων, το πραγματικό και νομοθετικό πλαίσιο στο οποίο εντάσσονται τα προδικαστικά ερωτήματα όπως τα εξειδικεύει η απόφαση περί παραπομπής. Ως εκ τούτου, η εξέταση της υπό κρίση αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως πρέπει να βασιστεί στην ερμηνεία του δικαίου αυτού από το εν λόγω δικαστήριο (πρβλ. απόφαση της 21ης Ιουνίου 2016, New Valmar, C-15/15, EU:C:2016:464, σκέψη 25).

27 Το αιτούν δικαστήριο έχει σαφώς κρίνει ότι, σύμφωνα με τη δική του ερμηνεία του βελγικού δικαίου, ο διοικητικός δικαστής οφείλει, στο πλαίσιο της εξέτασης προσφυγής που ασκείται για την ακύρωση απόφασης μεταφοράς, να αποφαίνεται επί της νομιμότητας της απόφασης, όπως αυτή ελήφθη από την οικεία διοικητική αρχή, ήτοι βάσει των πληροφοριακών στοιχείων που έχει στην κατοχή της η εν λόγω αρχή, χωρίς να μπορεί να λαμβάνει υπόψη περιστάσεις μεταγενέστερες της έκδοσης της εν λόγω απόφασης.

28 Κατά συνέπεια, η υποστηριζόμενη από τη Βελγική Κυβέρνηση ερμηνεία των δικονομικών κανόνων του βελγικού δικαίου δεν μπορεί να γίνει δεκτή από το Δικαστήριο για τους σκοπούς της παρούσας προδικαστικής διαδικασίας.

29 Επιπλέον, η Βελγική και η Ολλανδική Κυβέρνηση, καθώς και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, υποστήριξαν ότι οι περιστάσεις που είναι μεταγενέστερες της έκδοσης της επίμαχης στην κύρια δίκη απόφασης μεταφοράς, και τις οποίες επικαλείται ο Η. Α., δεν ήταν καθοριστικής σημασίας για την ορθή εφαρμογή του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ.

30 Συναφώς, είναι αληθές ότι, υπό την επιφύλαξη της ενδεχόμενης χρήσης από το οικείο κράτος μέλος ρήτρας διακριτικής ευχέρειας που προβλέπεται από το άρθρο 17 του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ, η άφιξη του αδελφού του αιτούντος διεθνή προστασία στο κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα δεν μπορεί, λαμβανομένου υπόψη του ορισμού της έννοιας των «μελών της οικογένειας» που περιέχεται στο άρθρο 2, στοιχείο ζ', του κανονισμού αυτού, να δικαιολογήσει την εφαρμογή του άρθρου 10 του εν λόγω κανονισμού, το οποίο αφορά την περίπτωση στην οποία μέλος της οικογένειας του αιτούντος βρίσκεται σε κράτος μέλος και έχει υποβάλει σε αυτό αίτηση διεθνούς προστασίας επί της οποίας δεν έχει ακόμη ληφθεί πρώτη απόφαση επί της ουσίας.

31 Εντούτοις, η ως άνω διαπίστωση δεν αρκεί ως απάντηση στο αιτούν δικαστήριο προκειμένου αυτό να αποφανθεί επί της αιτήσεως αναιρέσεως της οποίας έχει επιληφθεί, δεδομένου ότι το ίδιο δικαστήριο έχει διευκρινίσει ότι, στο πλαίσιο της εξέτασης της εν λόγω αιτήσεως αναιρέσεως, καλείται να κρίνει αν το Conseil du contentieux des étrangers (συμβούλιο επιλύσεως ενδίκων διαφορών επί υποθέσεων αλλοδαπών) όφειλε να λάβει υπόψη περιστάσεις μεταγενέστερες της έκδοσης της επίμαχης απόφασης

μεταφοράς, χωρίς να μπορεί να εκτιμήσει αν οι συγκεκριμένες περιστάσεις που επικαλέστηκε ο H. A. ενώπιον του τελευταίου αυτού δικαστηρίου είναι ικανές να επηρεάσουν τον προσδιορισμό του υπεύθυνου κράτους μέλους.

32 Υπό το πρίσμα της προβληματικής που απασχολεί το αιτούν δικαστήριο στην υπόθεση της κύριας δίκης, υπενθυμίζεται ότι το άρθρο 27, παράγραφος 1, του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ προβλέπει ότι το πρόσωπο ως προς το οποίο έχει ληφθεί απόφαση μεταφοράς έχει δικαίωμα άσκησης αποτελεσματικής προσφυγής κατά της απόφασης αυτής ενώπιον δικαστηρίου, με τη μορφή ένδικου βοηθήματος ή αίτησης επανεξέτασης, τόσο για τα πραγματικά όσο και για τα νομικά στοιχεία.

33 Το περιεχόμενο της εν λόγω προσφυγής προσδιορίζεται στην αιτιολογική σκέψη 19 του κανονισμού, στην οποία αναφέρεται ότι, προς εξασφάλιση της τήρησης του διεθνούς δικαίου, η αποτελεσματική προσφυγή που καθιερώνει ο εν λόγω κανονισμός κατά των αποφάσεων μεταφοράς πρέπει να αφορά την εξέταση, αφενός, της εφαρμογής του ίδιου αυτού κανονισμού και, αφετέρου, της νομικής και πραγματικής κατάστασης στο κράτος μέλος προς το οποίο μεταφέρεται ο αιτών (αποφάσεις της 25ης Οκτωβρίου 2017, Shiri, C-201/16, EU:C:2017:805, σκέψη 37, και της 2ας Απριλίου 2019, H. και R., C-582/17 και C-583/17, EU:C:2019:280, σκέψη 39).

34 Στο πλαίσιο αυτό, υπό το πρίσμα ιδίως της γενικής εξέλιξης του συστήματος προσδιορισμού του κράτους μέλους το οποίο είναι υπεύθυνο για την αίτηση ασύλου που υποβλήθηκε σε ένα από τα κράτη μέλη, κατόπιν της έκδοσης του κανονισμού Δουβλίνου ΙΙΙ, καθώς και των σκοπών που ο κανονισμός αυτός επιδιώκει, το άρθρο 27, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού έχει την έννοια ότι η προβλεπόμενη από αυτό προσφυγή κατά απόφασης μεταφοράς πρέπει να μπορεί να αφορά τόσο την τήρηση των κανόνων σχετικά με την ευθύνη για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας όσο και τις διαδικαστικές εγγυήσεις τις οποίες προβλέπει ο ίδιος κανονισμός (αποφάσεις της 25ης Οκτωβρίου 2017, Shiri, C-201/16, EU:C:2017:805, σκέψη 38, και της 2ας Απριλίου 2019, H. και R., C-582/17 και C-583/17, EU:C:2019:280, σκέψη 40).

35 Επιπροσθέτως, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι, λαμβανομένου υπόψη, αφενός, του σκοπού που διαλαμβάνεται στην αιτιολογική σκέψη 19 του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ, ο οποίος αφορά την εγγύηση αποτελεσματικής προστασίας των ενδιαφερόμενων προσώπων, σύμφωνα με το άρθρο 47 του Χάρτη, και, αφετέρου, του σκοπού της διασφαλίσεως του ταχέος προσδιορισμού του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για τη διεκπεραίωση αιτήσεως διεθνούς προστασίας, όπως αυτός εξαγγέλλεται στην αιτιολογική σκέψη 5 του εν λόγω κανονισμού, ο αιτών πρέπει να έχει στη διάθεσή του αποτελεσματικό και ταχύ ένδικο βοήθημα που να του παρέχει τη δυνατότητα να επικαλεσθεί περιστάσεις μεταγενέστερες της εκδόσεως της αποφάσεως μεταφοράς του, οσάκις η συνεκτίμησή τους είναι καθοριστική για την ορθή εφαρμογή του κανονισμού αυτού (πρβλ. αποφάσεις της 25ης Οκτωβρίου 2017, Shiri, C-201/16, EU:C:2017:805, σκέψη 44, και της 25ης Ιανουαρίου 2018, Hasan, C-360/16, EU:C:2018:35, σκέψη 31).

36 Από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει επίσης ότι μια εθνική νομοθεσία η οποία επιτρέπει στον αιτούντα διεθνή προστασία να επικαλεσθεί περιστάσεις μεταγενέστερες της εκδόσεως της αποφάσεως μεταφοράς του, στο πλαίσιο προσφυγής κατά της αποφάσεως αυτής, καλύπτει την εν λόγω υποχρέωση προβλέψεως αποτελεσματικού και ταχέος ένδικου βοηθήματος (πρβλ. αποφάσεις της 25ης Οκτωβρίου 2017, Shiri, C-201/16, EU:C:2017:805, σκέψη 45, και της 25ης Ιανουαρίου 2018, Hasan, C-360/16, EU:C:2018:35, σκέψη 32).

37 Εντούτοις, η τελευταία αυτή νομολογία δεν συνεπάγεται ότι τα κράτη μέλη οφείλουν, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 27 του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ, να οργανώσουν κατ' ανάγκην το σύστημά τους για την άσκηση προσφυγής κατά τρόπον ώστε να διασφαλίζεται, στο πλαίσιο της εξέτασης της προσφυγής που καθιστά δυνατή την αμφισβήτηση της νομιμότητας της απόφασης μεταφοράς, η ικανοποίηση της απαίτησης η οποία μνημονεύεται στη σκέψη 35 της παρούσας απόφασης, να λαμβάνονται υπόψη καθοριστικές περιστάσεις μεταγενέστερες της έκδοσης της απόφασης μεταφοράς.

38 Πράγματι, ο νομοθέτης της Ένωσης εναρμόνισε ορισμένους μόνον από τους δικονομικούς κανόνες για την άσκηση ένδικου βοηθήματος κατά της απόφασης μεταφοράς ή για την υποβολή αίτησης επανεξέτασης της απόφασης αυτής από πραγματικής και νομικής απόψεως ενώπιον δικαστηρίου, στις οποίες πρέπει να έχει δικαίωμα ο ενδιαφερόμενος.

39 Συναφώς, μολονότι το άρθρο 27, παράγραφος 1, και η αιτιολογική σκέψη 19 του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ συμβάλλουν στον καθορισμό του αντικειμένου της εν λόγω προσφυγής και προβλέπουν ότι πρέπει αυτή να μπορεί να ασκείται ενώπιον δικαστηρίου, το άρθρο 27, παράγραφοι 2 έως 6, του κανονισμού αυτού παρέχει διευκρινίσεις μόνον όσον αφορά την προθεσμία εντός της οποίας πρέπει να μπορεί να ασκηθεί το σχετικό ένδικο βοήθημα, τις προϋποθέσεις αναστολής της εκτέλεσης της απόφασης μεταφοράς σε περίπτωση άσκησης τέτοιου ένδικου βοηθήματος και τη νομική συνδρομή της οποίας πρέπει να απολαύει ο ενδιαφερόμενος.

40 Αντιθέτως, το άρθρο 27 του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ δεν διευκρινίζει αν το δικαίωμα προσφυγής το οποίο προβλέπει συνεπάγεται κατ' ανάγκην ότι το δικαστήριο που επιλαμβάνεται του ένδικου βοηθήματος μπορεί να εξετάσει ex nunc τη νομιμότητα της απόφασης μεταφοράς.

41 Επομένως, η διατύπωση του εν λόγω άρθρου 27 διαφέρει από τη διατύπωση του άρθρου 46, παράγραφος 3, της οδηγίας 2013/32, η οποία εκδόθηκε την ίδια ημέρα με τον κανονισμό Δουβλίνο ΙΙΙ στο πλαίσιο της γενικής αναθεώρησης του κοινού ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου, με το οποίο ορίζεται ότι το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής κατά των πράξεων του άρθρου 46, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής, στις οποίες δεν περιλαμβάνονται οι αποφάσεις μεταφοράς, προβλέπει «πλήρη και ex nunc εξέταση τόσο των πραγματικών όσο και των νομικών ζητημάτων».

42 Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, ελλείψει σχετικών κανόνων της Ένωσης, εναπόκειται στην εσωτερική έννομη τάξη κάθε κράτους μέλους να θεσπίσει τους σχετικούς με τα ένδικα βοηθήματα δικονομικούς κανόνες που αποσκοπούν στη διασφάλιση των δικαιωμάτων των υποκειμένων δικαίου, δυνάμει της αρχής της δικονομικής αυτονομίας, υπό τον όρο, ωστόσο, ότι οι κανόνες αυτοί δεν είναι λιγότερο ευμενείς από τους διέποντες παρόμοιες καταστάσεις που υπόκεινται στο εσωτερικό δίκαιο (αρχή της ισοδυναμίας) και δεν καθιστούν πρακτικώς αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερή την άσκηση των δικαιωμάτων που απονέμει το δίκαιο της Ένωσης (αρχή της αποτελεσματικότητας) [πρβλ. αποφάσεις της 18ης Ιουνίου 2002, HI, C-92/00, EU:C:2002:379, σκέψη 67, της 13ης Δεκεμβρίου 2017, El Hassani, C-403/16, EU:C:2017:960, σκέψη 26, και της 9ης Σεπτεμβρίου 2020, Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides (Απόρριψη μεταγενέστερης αίτησης – Προθεσμία για την άσκηση προσφυγής), C-651/19, EU:C:2020:681, σκέψη 34].

43 Υπενθυμίζεται επίσης ότι τα κράτη μέλη, όταν εφαρμόζουν το δίκαιο της Ένωσης, είναι υποχρεωμένα να εξασφαλίζουν την τήρηση του δικαιώματος αποτελεσματικής προσφυγής που προβλέπεται στο άρθρο 47, πρώτο εδάφιο, του Χάρτη, το οποίο επαναδιατυπώνει την αρχή της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας (απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2019, Deutsche Umwelthilfe, C-752/18, EU:C:2019:1114, σκέψη 34).

44 Όσον αφορά, πρώτον, την αρχή της ισοδυναμίας, η αρχή αυτή επιτάσσει όλοι οι εφαρμοστέοι επί ενδίκων βοηθημάτων κανόνες να εφαρμόζονται αδιακρίτως στα ένδικα βοηθήματα τα οποία στηρίζονται σε παράβαση του δικαίου της Ένωσης και στα παρεμφερή αυτών ένδικα βοηθήματα τα οποία στηρίζονται σε παράβαση του εσωτερικού δικαίου (απόφαση της 15ης Μαρτίου 2017, Aquino, C-3/16, EU:C:2017:209, σκέψη 50 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

45 Όσον αφορά, δεύτερον, την αρχή της αποτελεσματικότητας, υπογραμμίζεται ότι μια προσφυγή για την ακύρωση απόφασης μεταφοράς, στο πλαίσιο της οποίας το επιληφθέν δικαστήριο δεν μπορεί να λάβει υπόψη περιστάσεις μεταγενέστερες της έκδοσης της απόφασης αυτής οι οποίες είναι καθοριστικές για την ορθή εφαρμογή του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ, δεν εξασφαλίζει επαρκή δικαστική προστασία, η οποία να παρέχει στον ενδιαφερόμενο τη δυνατότητα να ασκήσει τα δικαιώματα που αντλεί από τον κανονισμό αυτόν και από το άρθρο 47 του Χάρτη.

46 Εντούτοις, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 82 και 85 των προτάσεών του, δεν αποκλείεται η επαρκής δικαστική προστασία να διασφαλίζεται, στο πλαίσιο του εθνικού δικαιοδοτικού συστήματος στο σύνολό του, υπό μορφές διαφορετικές από τη συνεκτίμηση καθοριστικών περιστάσεων μεταγενέστερων της έκδοσης της απόφασης μεταφοράς, επ' ευκαιρία της εξέτασης της προσφυγής που αποσκοπεί στη διασφάλιση του ελέγχου της νομιμότητας της απόφασης αυτής.

47 Προκειμένου να παρασχεθεί επαρκής δικαστική προστασία στον ενδιαφερόμενο, ένα ειδικό ένδικο βοήθημα, διαφορετικό από το ένδικο βοήθημα που μνημονεύθηκε στην προηγούμενη σκέψη, πρέπει να εξασφαλίζει στην πράξη στο πρόσωπο αυτό τη δυνατότητα να ματαιώνει τη μεταφορά του προς άλλο κράτος μέλος από τις αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους που υπέβαλε το σχετικό αίτημα, όταν περίσταση μεταγενέστερη της απόφασης μεταφοράς εμποδίζει την εκτέλεσή της. Το εν λόγω ένδικο βοήθημα πρέπει επίσης να διασφαλίζει ότι, όταν περίσταση μεταγενέστερη της απόφασης μεταφοράς συνεπάγεται ότι το κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα μεταφοράς είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης διεθνούς προστασίας, οι αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους αυτού υποχρεούνται να λάβουν αυτεπαγγέλτως τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να αναγνωρίσουν την ευθύνη αυτή και να αρχίσουν αμελλητί την εξέταση της αιτήσεως διεθνούς προστασίας που υπέβαλε το πρόσωπο αυτό (πρβλ. απόφαση της 25ης Οκτωβρίου 2017, Shiri, C-201/16, EU:C:2017:805, σκέψη 43).

48 Επομένως, η άσκηση του ειδικού ένδικου βοηθήματος που καθιστά δυνατή τη συνεκτίμηση περιστάσεων μεταγενέστερων της έκδοσης της απόφασης μεταφοράς οι οποίες είναι καθοριστικές για την ορθή εφαρμογή του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ πρέπει να είναι δυνατή μετά την επέλευση των εν λόγω περιστάσεων, χωρίς όμως η άσκηση αυτή να εξαρτάται από το αν ο ενδιαφερόμενος στερείται της ελευθερίας του ή από το αν η απόφαση μεταφοράς πρόκειται να εκτελεστεί άμεσα.

49 Υπό το πρίσμα όλων των προεκτεθέντων, στο υποβληθέν ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 27, παράγραφος 1, του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα της αιτιολογικής σκέψης 19 του κανονισμού αυτού, και το άρθρο 47 του Χάρτη έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική νομοθεσία η οποία προβλέπει ότι το δικαστήριο που επιλαμβάνεται προσφυγής για την ακύρωση απόφασης μεταφοράς δεν μπορεί, κατά την εξέταση της προσφυγής αυτής, να λαμβάνει υπόψη περιστάσεις μεταγενέστερες της έκδοσης της εν λόγω απόφασης οι οποίες είναι καθοριστικές για την ορθή εφαρμογή του κανονισμού, εκτός αν η νομοθεσία αυτή προβλέπει ειδικό ένδικο βοήθημα, το οποίο περιλαμβάνει εξέταση ex nunc της κατάστασης του ενδιαφερομένου, παράγει αποτελέσματα δεσμευτικά για τις αρμόδιες αρχές, μπορεί να ασκηθεί μετά την επέλευση των περιστάσεων αυτών και η άσκησή του δεν εξαρτάται, μεταξύ άλλων, από το αν το πρόσωπο αυτό στερείται της ελευθερίας του ή από το αν η απόφαση μεταφοράς πρόκειται να εκτελεστεί άμεσα.

Επί των δικαστικών εξόδων

50 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τμήμα μείζονος συνθέσεως) αποφαίνεται:

Το άρθρο 27, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 604/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα, υπό το πρίσμα της αιτιολογικής σκέψης 19 του κανονισμού αυτού, καθώς και το άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική νομοθεσία η οποία προβλέπει ότι το δικαστήριο που επιλαμβάνεται προσφυγής για την ακύρωση απόφασης μεταφοράς δεν μπορεί, κατά την εξέταση της

προσφυγής αυτής, να λαμβάνει υπόψη περιστάσεις μεταγενέστερες της έκδοσης της εν λόγω απόφασης οι οποίες είναι καθοριστικές για την ορθή εφαρμογή του κανονισμού, εκτός αν η νομοθεσία αυτή προβλέπει ειδικό ένδικο βοήθημα, το οποίο περιλαμβάνει εξέταση ex nunc της κατάστασης του ενδιαφερομένου, παράγει αποτελέσματα δεσμευτικά για τις αρμόδιες αρχές, μπορεί να ασκηθεί μετά την επέλευση των περιστάσεων αυτών και η άσκησή του δεν εξαρτάται, μεταξύ άλλων, από το αν το πρόσωπο αυτό στερείται της ελευθερίας του ή από το αν η απόφαση μεταφοράς πρόκειται να εκτελεστεί άμεσα.

(υπογραφές)